

Dragspel, dans och alkohol

BÖCKER

Per Erik Tells och Bertil Sandström: "Tack för i afton"
(Bokpro)

De stilistiska skönhetsfläckarna i Per Erik Tells och Bertil Sandströms "Tack för i afton – om spelemannen Hakon Swärd" irriterar. Fotografierna av musikerna som berättar om hur det var att spela med dragspelsvirtuosen är tråkiga. Intervjun med Peps är intetsägande.

Trots missarna läser jag vidare med stigande intresse, ty det är några halsbrytande historier från ett spelemansliv som började på 1920-talet och slutade först på 70-talet som serveras.

Det är ett stycke socialhistoria med så många fängslade och humoristiska detaljer att jag sträckläser.

Det bästa med boken är att de som berättar inte väjer för att berätta föga insmickrande detaljer, som att musikerna under många år aldrig var nyktra när de spelade, ganska ofta var Hakon Swärd så berusad att de andra i bandet fick surra både mannen och hans dragspel för att det inte skulle bli platt fall.

Fram till tio på kvällen spelade han fantastiskt, sedan blev han ofta för berusad, men det handlar inte bara om för mycket sprit, oftare handlar det om spelglädjen. Bertil Johnsson, legendarisk dansbandsarrangör på Ekebo, minns att Hakon spelade så att både gubbar och kärringar grät.

Under många år arbetade Hakon Swärd på gasverket i Kristianstad. Med spelningar på kvällarna kunde det bli tuffa dygn.

Under 30-talet cyklade musikerna till dansställen

Två instrument. Hakon Swärd spelade dragspel och trumpetet – samtidigt. Bild ur boken.

med instrumenten fastspända på pakethållarna.

Om spelningarna varit flera mil bort kunde det vara jobbigt att cykla hem mitt i natten och komma hem på morgonen, byta om till arbetskläder, bre mackor, fylla termosen med kaffe och gå till jobbet på gasverket. Att skyflla och kärra kol i treskift

var ett arbete som bröt ner Hakons hälsa, knäckte hans rygg och gav valkiga händer som inte gjorde det lättare att spela dragspel.

Hakon Swärd föddes 1912. Han började spela dragspel redan när han var några år gammal. Det finns en bild av honom som liten pojke med fyra fingrars fattning och

tummarna bakom spelet. Han hade, livligt påhejad av storebror, lärt sig att spela själv.

Tio år gammal debuterade han som midsommarmusikant på Udden utanför Kristianstad. Under stumfilmstiden på 20-tal arbetade han som biografmusiker.

Populär. Orkestern drog storpublik. Hakon Swärd var den givna stjärnan.

Ung speleman. Hakon var bara några år gammal när han började spela.

Egna kompositioner tillkom under inspirerande stunder. En musiker berättar:

– Han bara stampade in och satte i gång och sedan kom det nåt helt nytt som han bara hittade på. Det var bara att försöka följa med.

Boken består främst av intervjuer med de många musiker som har spelat med Hakon Swärd. De berättar om att han "ievde på allvar bara med dragspelet i familjen". Han spelade även flera andra instrument, inte minst trumpet som han spelade med höger hand medan vänster hand skötte dragspelet.

Musikerna som fanns omkring honom minns spelglädjen. Ingmar Nordström analyserade och kopierade den.

Publikkontakten var så intensiv att det kändes som om Hakon Swärd själv deltog i festen. Det gick ut över musiken.

Jan "Tollarpar'n" Eriksson tror att han hade kunnat bli hur stor som helst: "Om han inte hade showat så mycket och inte ägnat sig åt pajaserier i stil med att spela med dragspelet på ryggen eller blåsa trumpet samtidigt."

De publikfriande pajaskonsterna betalade sig. När en arrangör undrade varför Hakon Swärds orkester var så dyr i jämförelse med andra orkestrar hade Hakon svar på tal:

– Räkna kassan.

Det kunde kanske en producent också göra om vi fick uppleva en filmatisering av Hakon Swärds spelemansliv från debuten på 20-talet till de sista spelningarna på 80-talet. Per Erik Tells och Bertil Sandströms "Tack för i af-ton" är en perfekt utgångspunkt.

Tomas Polvall
kultur@hallandsposten.se